

TUDOR ROȘU

1 DECEMBRIE 1918

TUDOR ROȘU

1 Decembrie 1918

EDITURA MEGA
CLUJ-NAPOCA • 2020

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ROȘU, TUDOR

1 decembrie 1918 / Tudor Roșu. - Cluj-Napoca : Mega, 2020

Conține bibliografie

ISBN 978-606-020-257-8

94

© TUDOR ROȘU, 2020

Tehnoredactare: IOAN DOREL RADU

Editura Mega | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE.....	9
---------------------	---

I. ZILELE DE DINAINTE

Scurt istoric al Unirii de la Alba Iulia.....	15
Pregătirea Unirii în contextul european al lui noiembrie 1918.....	23
Consiliul Național Român din Alba Iulia.....	26
Alegerea Albei Iulia. Ioan Pop	30
Tensiuni, violență, frică.....	35
Voci împotriva Unirii și <i>fake news</i>	40
Drumul spre Alba Iulia.....	43
Cazările. Noaptea de dinainte.....	53
La Hotel Hungaria.....	57
O unire „cu condițiuni”?.....	65

II. ZIUA DE 1 DECEMBRIE

Boala: inamicul spaniol.....	71
18 noiembrie/1 Decembrie – stil vechi și stil nou; diferența de oră.....	76
Vremea.....	78
Programul zilei, minut cu minut.....	81
Top 10 personalități ale zilei de 1 Decembrie 1918.....	84
Numărul participanților.....	89
Serviciul divin.....	93
Cetatea.....	96
Numărul deputaților.....	100

Prenumele unioniștilor.....	103
Aspectul Cazinei Militare / Sala Unirii.....	106
Disciplina și gărzile.....	115
Uniforme și arme.....	123
Florian Medrea.....	127
Ovidiu Gritta.....	131
Adunarea Națională: decizia Unirii.....	138
Rezoluția Unirii.....	143
Reprezentarea. Profilul delegaților.....	148
Reprezentanții presei.....	155
Wilson.....	159
Câmpul lui Horea.....	166
Samoilă Mârza.....	174
Al doilea fotograf al Unirii?.....	182
Entuziasm, aplauze, urale.....	186
Cântece.....	189
Lacrimi.....	193
Steagurile.....	195
Organizarea sanitară. Medicii.....	204
Aspectul participanților. Hainele.....	207
Mâncarea și băutura.....	211
Banii.....	214
Femeile.....	217
Eleonora Lemény m. Rozvan.....	227
Copii și adolescenți.....	230
Ortodocși și uniți.....	235
Partidul Național.....	238
Socialiștii.....	241
Ce teritoriu s-a unit cu România la 1 Decembrie 1918?.....	247
Martirul: Ion Arion.....	253

Justiția.....	258
Caii.....	261
Alte informații ale zilei.....	263
1 Decembrie 1918 în alte locuri.....	265

III. REPREZENTĂRI, DISCURS, LIMBAJ LA 1 DECEMBRIE

Dumnezeu.....	271
Metafora.....	273
Imaginea Regelui Ferdinand.....	278
Viziunea istoriei. Traian.....	282
Panteonul istoric.....	285
Despre sine și despre alții.....	288
Despre unguri.....	291
Poziția ungarilor.....	295
Cuvinte care (aproape) nu mai sunt.....	301
Poezia Unirii.....	303

IV. ZILELE DE DUPĂ

2 decembrie.....	309
Mai târziu, în decembrie.....	312
1919–1922.....	317

V. IMAGINEA UNIRII

Aniversările Unirii.....	323
Zece cărți despre Unire, nu neapărat cele mai bune.....	328
În manualele școlare.....	335
Banda desenată.....	341
Picturi și ilustrații.....	348
Unirea în filmul artistic.....	352
Reclamele Centenarului.....	355

Reenactment.....	361
Internetul.....	370
Cele mai frecvente greșeli.....	372
ABREVIERI BIBLIOGRAFICE.....	375

CUVÂNT-ÎNAINTE

În ultimii 12 ani am activat la Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia, secția Istorie, timp în care, în mod firesc, Unirea de la 1 Decembrie 1918 a devenit una din temele mele de interes major. Volumul de față reflectă întrucâtva această relație. Pregătirea lui s-a întins pe mai mulți ani și poate ar mai fi durat până la apariție dacă nu se ivea ocazia „perfectă”: izolarea venită la pachet cu pandemia de COVID-19, ceea ce mi-a oferit un timp nesperat pentru completarea și finalizarea conținutului.

În ceea ce privește concepția, metoda și structura volumului, trebuie să punctez, în primul rând, că ideea de bază constă în surprinderea zilei de 1 Decembrie 1918 în toate dimensiunile sale. Spre deosebire de alte lucrări care abordează Unirea Transilvaniei, dar unde preocuparea majoră este de contextualizare a evenimentului, de încadrare a lui într-un proces istoric adesea prea amplu determinat, rezultând, în medie, un conținut de 95% evenimente conexe și doar 5% informații despre 1 Decembrie, în prezentul volum raportul este invers. Desigur, nu am ignorat contextualizarea, însă am plasat-o la nivelul secundar, al fiecărei mici realități, al fiecăruia dintre elementele care compun tabloul zilei de 1 Decembrie. M-a interesat o prezentare cât mai completă a acestei zile și doar a ei, așa cum nu s-a mai realizat până acum. Structura este una simfonică, cu un început și un final în tempo rapid, în timp ce părțile de mijloc permit variațiuni lente ale temei de bază. Am dorit o abordare cât mai problematizată a subiectului, cum de asemenea nu s-a mai realizat. Am căutat, deopotrivă, să scot în evidență și să discut informații mai puțin cunoscute și să trec rapid peste cele în general cunoscute, fără a le omite însă total, pentru a nu afecta capacitatea conținutului ca întreg de a sintetiza toată informația evenimentului de la 1 Decembrie 1918. Am insistat pe imaginea zilei, cu aspectele care pot fi reconstituite, astfel încât prezentul volum să poată deveni un instrument util de lucru pentru cei care ar dori să facă ilustrație,

film documentar și artistic, ori reenactment istoric. Am încercat să creez un conținut interesant și pentru cititorul avizat și pentru cel mai puțin familiarizat cu subiectul. Sper să fie util și pentru cei care străbat o astfel de carte cu pixul în mână, și pentru cei care o frunzăresc.

Istoriografic, *1 Decembrie 1918* nu este un subiect tentant pentru istoricul care caută inovația. S-a scris enorm pe această temă, astfel că, atunci când o abordezi, trebuie să intri, volens nolens, în toată bibliografia. Iar aceasta nu este numai multă, ci și adesea greoaie, repetitivă, superficială, uniformă epistemologic, axiologic și stilistic. Este un demers care necesită mulți ani și care pare că nu se lasă niciodată finalizat, pentru că mereu descoperi titluri noi sau de care nu știai. Mai uiți și ce ai citit în urmă cu zece ani. În mai puține cuvinte, am parcurs eu această bibliografie ca să nu trebuiască să o parcurgeți dumneavoastră. Pe de altă parte, ca eveniment, Unirea de la Alba Iulia este, cu siguranță, spectaculoasă. Dată fiind importanța ei majoră pentru istoria națională, ea a fost, de-a lungul timpului, încorsetată în paradigme politice, ignorându-se fotogenia ei. Istoricii, și după ei și alți „creatori de conținut”, au tratat-o cu o oarecare rețineră, dacă nu teamă de a inova. Oricum, odată filtrate izvoarele prin propriii receptori, pe palierul următor, dorința de a realiza o sinteză vine de la sine.

În același timp, ultimii 30 de ani nu au produs o abordare fundamental nouă a subiectului. Trecând printr-un text publicat în 2018 dedicat Unirii Transilvaniei, nu sesizezi o diferență metodologică și stilistică profundă față de un text din 1988. Desigur, nu îmi propun prin acest volum să acopăr tot ceea ce s-a făcut în 30 de ani, dar încerc să produc o istorie altfel, cel puțin din unele unghiuri. Cuvântul de ordine este *problematizarea*, care, consider, se potrivește cel mai bine cu ceea ce trebuie să facă un istoric, să pună și să își pună întrebări, să conteste construcții istoriografice șubrede, să le valideze pe cele credibile, să critice, să se întrebe mereu dacă lucrurile stau realmente așa cum le-a aflat de la alții sau altfel. De aceea, apelul la sursa primară este esențial, ceea ce relevă, sper, și prezentul volum. În privința stilului, am urmărit să abandonez încordarea care conjugă operele istorice de acest gen și să produc, atât cât o permit rigorile științifice, un text relaxat, dar și pasionant.

În cele din urmă, trebuie să aduc mulțumiri colegilor din muzeul albaiulian. De-a lungul anilor, am purtat sute de discuții pe tema Unirii,

ce mi-au fost extrem de utile, fie că am determinat informații și direcții noi, fie că m-au ajutat să îmi structurez și sedimentez informația istorică. Îi menționez doar pe: Ioana Rustoiu, Florin Bogdan, Marius Cristea, Smaranda Cutean, Dragoș Ursu, Liviu Zgârciu și Dorin Giurgiu. Desigur, lista poate fi mult extinsă cu alți colegi, de instituție și de breaslă, dar prefer să o închei aici, întrucât știu că cititorul dorește să intre cât mai grabnic în acțiunea lui 1 Decembrie 1918.